

Çeviri

ARKADAŞIM KEN AIDS NEDENİYLE ÖLDÜĞÜ ZAMAN

Margaret McMULLAN

(Çeviren : Dr. Nazan BİLGEL*)

Arkadaşım Ken üç yıl önce güzel bir Temmuz sabahı AIDS nedeniyle öldüğünde ben, yanında değildim. Konuşamayacak duruma gelmeden önce, bana, yanında olmamı istemediğini söylemişti. Onun yaşam koşullarını görmemden kaygı duyuyordu. Ben yanındayken idrarını tutamayıp, kaçıracığından endişeleniyordu. Onu olduğu gibi hatırlamamı istiyordu.

Şimdi düşünüyorum da ikimiz de hata yapmışız.

Grinnel kolejindeyken, yanımda Ken olmadan hiçbir yere gitmezdim. Kuyrukta beraber durur, birlikte yemek yer, dedikodu yapar, dans ederdik. Bana bir homoseksüel olduğunu hiçbir zaman söylemedi. Söylemesi de gerekmezdi. Kadınlarla flört etmeyen, uzun boylu, yakışıklı bir adamdı. Ve özel yaşantısından hiç söz etmedi. Bunun uygunsuz olduğunu düşündü. Hatırlıyorum da bir keresinde "Benim bütün çocuklarım" adlı TV dizisinde "Erika'nın" doğum yaptığı bölümü izlemek için Fransızca dersini astığımızda, bana, er veya geç bir gün evlenmek ve kendi çocuğuna sahip olmak istediğini söylemişti.

Ken ve ben kolejden mezun olduğumuz yıl, AIDS söz konusu bile değildi. Uçuş görevlisi olarak iş bulduğunu söylemek için beni telefonla aradığında ona dikkatli olmasını hatırlatmak hiç aklıma gelmedi. Çok mutlu ve heyecanlıydı. Daha önce hiç Avrupa'ya gitmemişti ve uçak şirketi onu Almanya'ya gönderiyordu.

Böylece beş yıldan fazla bir zaman geçti ve Ken'i kolejimizin toplantı gününe kadar hiç görmedim. Ben, Fayetteville Üniversitesinde İngilizce öğretmeni olarak görev yapmak üzere Arkansas'a yerleştim. Ken ise Newark'ta yaşıyordu. Kolejin toplantısında Ken iyi görünüyordu. Saçlarını kısa kestirmişti, kasları daha da gelişmişti. İkimiz de yanında bir eşi ve diğerlerine göstermek üzere çocuklarının fotoğrafları olmayan az sayıdaki kişilerdendik. Birlikte bir Pub'a gittik. Ona, o zamanki erkek arkadaşım ile olan sorunlarını anlattım. O da bana insanlara karşı her zaman katı davrandığımı söyledi. Bir süre sonra ben de sözümü sakınmadım ve onun için endişelendiğimi belirterek, AIDS konusunu açtım. Kızmadığını gö-

rünce rahatladım. Bana bildiklerini ve okuduklarını anlattı, zaman zaman birlikte olduğu Jamie isimli bir adamdan söz etti ve korktuğunu söyledi.

"Devo ve Stones'un yerinde sabah ikiye kadar dansettik. Ayrılırken, birbirimizle daha sık iletişim kuracağımıza dair yemin ettik. Bu, Haziran'da oldu. Noel'de birbirimize kart gönderdik.

İlkbahar başlarında, Jamie beni ankesörlü telefondan aradı. Hakkımda çok şey duyduğunu söyledi. Aynı zamanda Ken'in test sonucunun AIDS (+) olduğunu ve çok kilo kaybettiğini anlattı. Jamie'nin söylediğine göre hastalığını açığa vuran Kaposi sarkomu lekeleri derisinde görünmeye başlamış; Ken işinden daha yeni ayrılmış ve kimsenin hastalığını bilmesini istemiyormuş.

İlk korku sarsıntısından sonra gerçeği kabullendim, üzülüm. Ken, geçmişte arkadaşlığımızı canlı tutmak için büyük bir çaba göstermemişti, şimdi ise onun hiç tanışmadığım erkek arkadaşıyla konuşuyordum.

— "Ne yapmamı istiyorsun?" diye sordum. Jamie suskundu, onun telefon kulübesinden dışarıya baktığını hayal ettim. Belki de caddenin öte tarafından Ken'in apartmanına bakıyordu.

— "Eğer sana telefon ettiğimi bilse beni öldürür" dedi. "Ken'i tanırsın, çok gururludur. Sadece onu ara, ona yaz. Senin orada olduğunu bilmesine izin ver".

Aynı gün öğleden sonra Ken'e telefon ettim. Cevap vermesi, uzun bir zaman aldı. Televizyonda "Uzay yolu" dizisini izlerken uyuyakaldığını söyledi. Televizyonun sesini duyabiliyordum. Benim telefon etmem onu şaşırtmıştı. "Sosyal yaşantın gerçekten çöküntü içinde olmalı" dedi. Benim eski erkek arkadaşım hakkında dedikodu yaptık. Ken, onu kolejden hatırlıyordu. Ben:

— "80 li yıllara ait nefret ettiğim şeyleri bana hatırlatıyor, devamlı ben, ben, ben, diyor; kendini beğenmiş ne olacak. Beni gördüğünde iyi görünüyorsun bile demedi, kolların da ne kadar zayıfmış dedi" dedim. Ken:

* Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Prof. Dr.

— "O her zaman öyleydi, yani demek istiyorum ki ölüm döşeginde olsan bile seni hatırlamaz" dedi.

Ken'e her hafta kart ve komşumun çocuklarının yazdığı şiirleri göndermeye başladım. Bu şiirlerden bazıları şunlardı "ölüm korkusunun önüne nasıl geçilir", "annenin sana bir hikaye okumasını sağla". Hatta küçük Angie Jones'un yazdığı "koridorun ışığını aç" isimli şiiri de gönderdim.

Nisan sonunda Ken'e tekrar telefon ettim. Bana:

— "Neyin var?" diye sordu.

— "Benim mektuplarıma yanıt verebilirdin, biliyorsun değil mi?" dedim.

— "Evet, verebilirdim. Ancak daha sonra bunu hep devam ettirmek zorunda kalırdım. Kahretsin, her zaman senin yazdıklarına yanıt veren birine yazmak ne kadar zor" dedi. Öğleden beri tatlı patates turtası yaptığını söyledi. Saat ikiydi. Bir patates daha soyaçağını ve sonra dinleneceğini belirtti.

— "Kalorilere ihtiyacım var" dedi.

Kendisine göre güya biraz kilo almıştı. Jamie ise Ken'in cenaze işlerini ayarladığından söz etmişti. Ken'in bana karşı dürüst olmaması beni incitti. Hala rol yapıyordu. Ben de onun gibi rol yapmaya devam ettim. Onunla sanki AIDS'e değil de grip hastalığına tutulmuşçasına konuştum:

— "Kendine sıcak, şekerli bir içecek hazırla ve People dergisi oku" dedim.

Havalar giderek ısınmaya başladığında, Ken her zaman üşüdüğünden yakınıyordu. Onun ziyaret etmek istediği Venezuela, Meksika gibi yerlerle ilgili kötü şakalar yapıyorduk. Bir okyanusun yakınında olmak istiyordu ama, o yerlerde ya ihtilaller ya da aşırı ibadet vardı.

— "Ben, kurban edilmek istemiyorum" dedi ve o kadar çok güldü ki öksürmeye başladı.

— "Beni ziyaret et, okyanusumuz yok ama, göllerimiz var" dedim.

Duymazlıktan geldi.

— "Bilirsin, her zaman Virginia'ya yerleşmek istemişimdir. Bahçeli bir ev almak. Belki iki yıl sonra gerçekleşir, Richmond şehrine yerleşebilirim."

Ken, ölmek üzereyken, onunla tekrar arkadaş olmuştuk. Bana ne yaptığımı ve kimleri gördüğümü soruyor, yaptığı seyahatleri anlatıyor, Jamie'den söz ediyordu. Ve tabii ki kolej yıllarımızı anıyorduk. Telefonda, benimle konuşurken sıkılmıyordu. Çünkü onu göremiyordum. Nasıl görüldüğünü, ne kadar zayıfladığını veya saçlarının ne kadarının döküldüğünü bilmiyordum. Bu onu rahatlatıyordu. Bu sıralarda

Ken'in annesi ile onun bozuk olan sağlığını da konuşuyorduk. Ama Ken ile konuşurken hala grip hastalığı varmış gibi rol yapıyordum.

"Anma Gününde" beni St. Michael hastanesinden aradı. Bir gece önce bir nöbet geçirmiş, şans eseri olarak o sırada annesi ve kız kardeşi onun yanındaymış. Hiçbir şeyi hatırlamıyordu. Onu gerçekten rahatsız eden şeyin, kendisinin nerede olduğundan habersiz oluşum olduğunu ve bulunduğu yeri bildirmek için beni aradığını söyledi.

Bu olaydan sonra, her gün akşam saat yedide, ona telefon ettim. Çünkü günün en sakin zamanının o saat olduğunu söylemişti. Ken'in daha ne kadar rol yapmaya devam edeceğini doğrusu merak ediyordum. Nihayet bir pazar günü, annesi dua etmek için hastanenin klisesine gitmek üzere odadan çıktığında bana gerçeği söyledi:

— "Ben, AIDS virüsünü gizliyorum" dedi.

— "Gizlemek?"

— "Evet"

Üzüldüğümü söyledim. Ne yapmak istediğini sordum.

— "Doktor, tekrar çalışabileceğimi söyledi. Bunu yapmalıyım."

— "Ne yapacaksın?"

— "Uyuyacağım"

— "Uyumak mı?"

— "Evet"

— "Yanına gelmemi ister misin?"

Güldü "Margaret" dedi; "ölüm döşeginde değilim, henüz değil."

Ken'in AIDS olduğundan son kez söz edişi böyle oldu; ama, benim kendisini görmeye gelmemi istemeyişinden son kez söz edişi bu değildi. Bana açıkça ziyaretçi istemediğini söyledi. Bir keresinde:

— "Bu insanların, kapıdan içeri girip, ne kadar zayıfladığımı gördüklerinde yüzlerinde beliren ifade beni öldürüyor" demişti.

Ona şişmanlatıcı bisküiler pişirdim.

Telefonu her kapatışında, acaba bir başka telefon görüşmesi daha olabilecek mi diye düşünüyordum.

— "Tamam" dedim. "Yarın, seninle tekrar görüşürüz."

— "Tamam"

— "Tamam"

— "Tamam Margaret, telefonu kapat."

Sürekli birşeylerden konuşuyorduk. Kendi yaşantıyla ilgili olarak anlattıklarım, bana anlamsız geliyordu. O ise rahatsızlıklarından, doktorundan ve bir türlü evine gitmek istemeyen George isimli hastabakıcıdan söz ediyordu.

Ken, evine gitmeyi çok istiyordu. Ancak, doktoru evde bakımı için tam gün çalışacak bir hemşirenin gerekli olduğunu söylemişti ve ne Ken ne de ailesi bunu karşılayacak durumda değildi.

Bir gece, geç bir saatte Ken bana telefon etti. Esrar içmiş gibiydi, sesi yumuşak ve hülyalıydı.

— "Sana birşey söylemek istiyordum, ama unuttum" dedi. O gecedan sonra, Ken'de konuşma bozukluğu başladı. Sözler, açıkça ağzından çıkmıyordu. Hemşire ona imzalanmak üzere bir form verdiğinde soyadının nasıl yazıldığını heceleyememişti. Kusmadan yemek yiyemiyordu. Böbrekleri iflas etmişti ve ishali vardı. Bana, zamanı, haftanın gününü, içinde olduğumuz ayı sormaya devam ediyordu. Nisandan beri dışarıya çıkmamıştı ve şimdi Haziran ayıydı.

Onun için bir video kaseti hazırladım. Kasette ona:

— "Madem, sen buraya gelemiyorsun, o halde ben de kendimi ve yaşantımı sana getiriyorum" dedim. "Eğer sıkılırsan, sadece düğmeye bas ve kapat".

Ona apartman dairemi, bahçemi, arkadaşlarımı gösterdim. Videoyu, yazın en uzun gününde, komşunun arka bahçesinde, ateş etrafında toplanıp, birbirimize hayalet hikayeleri anlatırken çekmiştim. O gün, dileklerimiz kağıt parçalarına yazmış ve gerçekleşmesi için bu kağıt parçalarını yakmıştık. Bu dileklerden birinin kendisiyle ilgili olduğunu söyledim. Ken o kadar güçsüz düşmüştü ki video kasetini izleyememişti.

Onu yaş gününde tekrar aradım. Kızkardeşi cevap verdi:

— "Ken konuşamıyor ama ahizeyi tutabilir" dedi.

— "Ken, Kenny, benim" dedim.

Onun, birşeyler fısıldadığını sonra sahip olduğu tüm gücü kullanarak derin bir nefes aldığını ve ismimi bir soru gibi, tıpkı anlaşılamayan bir soru gibi haykırdığını duydum.

Ken 30. yaşını sadece bir hafta yaşadı.

Bazen gecenin geç bir saatinde, yatağımdaya uyanık yatarken, eğer onu görmeye gitmiş olsaydım nasıl olurdu diye düşünürüm. Ziyaret saati bittikten sonra bile saatlerce oturur; hemşirenin arkasından gizlice içeriye soktuğum şarabı yudumlar; gözlerimizden yaşlar gelinceye kadar gülerdik. Belki de Ken, bana telefon ettiği gece unuttuğu için söyleyemediği şeyi hatırlardı.

Ken'in hastalığı duyulduğunda, tüm arkadaşları son bir ziyaret için onu görmek istemiş, ziyaretçi istememesine rağmen, New Jersey'den bir okul arkadaşımız onu görmeye gitmiş. Bu arkadaşımız, Ken'i son kez görebildiği için kendisini daha iyi hissettiğini söylemek amacıyla bana telefon etti:

— "Ona bir muz yedirdim" dedi. "Saçlarını tararken gözlerini açtı".

Onu Ken'in yanında hayal ettim. Tahmin ederim ki Ken'in onun ihtimamını önleyecek gücü yoktu. Fakat yine biliyorum ki bu ihtimam Ken'i memnun etti. Herkesi ederdi. Ve biliyorum ki bu ziyareti o arkadaşım, Ken'den çok kendisi için yaptı. Kıskançlık duydum. O, Ken'e tekrar dokunabilme şansını elde etmişti. Ona "güle güle" diyebilmişti.

Kendi kendime Ken'in beni görmek istemediğini hatırlatmaya çalıştım. Fakat şimdi biliyorum ki, bir arkadaşın öldüğünde, geriye kalan sadece, onun için ne yaptığın ve yapman gerektiğini düşündüğün şeylerdir.